

02 1

konat PROTI NÁSILIU na ženách

MÝTY A FAKTY

Skúsenosti ukazujú, že s problémom násilia páchaného na ženách v párových vzťahoch sa ešte stále spája veľa rôznych mýtov a predsudkov. Existuje obrovský rozpor medzi faktami (rozsah problému, jeho príčiny a pozadie) a názormi na túto tému. Rozšírené mýty a predsudky nedovoľujú ženám postihnutým násilím, aby rozprávali o svojej situácii. Zabraňujú aj tomu, aby ženy dostali adekvátnu pomoc. Vedie to tak ďaleko, že ženy hľadajú vinu u seba a neodvážia sa vyjsť so svojím problémom na verejnosť.

1. mýtus:

TO NIE JE NÁSILIE, TÍ DVAJA SA LEN „HÁDAJÚ“.

Medzi hádkou a násilím je podstatný rozdiel: Pri hádke ide o konflikt dvoch osôb, ktoré sú približne rovnako silné. Pri hádke ide zväčša o konflikt záujmov a každá zo zúčastnených strán sa pokúša presadiť svoje záujmy. **Ak je však medzi nimi nerovnosť sily a moci** (napríklad jedna osoba je fyzicky silnejšia, ozbrojená alebo disponuje financiami), vzniká nebezpečenstvo, že silnejšia strana zneužije svoju prevahu na presadenie svojich záujmov. **Vtedy sa hádka mení na násilie.** Jedna zo zúčastnených strán podľahne. Nerovnosť moci je vždy prítomná vo vzťahu dospelých a detí. Ale aj ženy majú v našej spoločnosti v mnohých oblastiach oslabenú pozíciu. Túto nerovnosť moci hodnotí ako príčinu násilia aj Organizácia spojených národov v Deklarácii o odstránení násilia páchaného na ženách, zverejnenej v rezolúcii OSN č. 48/104 z 20. decembra 1993.

2. mýtus:

NÁSILIE SA VYSKYTUJE IBA V „PROBLÉMOVÝCH“ RODINÁCH.

Násilie môže postihnúť každú ženu nezávisle od príslušnosti k sociálnej vrstve, kultúre a náboženstvu a nezávisle od veku. Dojem, že násilie sa týka len „problémových“ rodín, vzniká preto, že v niektorých skupinách spoločnosti sa násilie utajuje väčšmi ako v iných. Pre ženy z tých skupín, kde je hovorenie o tom, že zažili násilie, veľmi tabuizované, je preto ešte ťažšie hľadať a získať pomoc. Pre mnohé ženy má zve-

rejnenie násilia závažné dôsledky, napríklad môže utrieť povest rodiny, muž môže stratiť zamestnanie, u cudzinek môže byť ohrozené povolenie na pobyt. Staršie ženy majú menej šanci na začatie „nového“ života, zdravotne postihnuté ženy si uvedomujú, že nemajú takmer žiadnu inú možnosť, ako znášať násilníckeho partnera.

3. mýtus:

NÁSILIE V RODINE JE SÚKROMNÁ ZÁLEŽITOSŤ, ŠTÁT BY SA DO TOHO NEMAL MIEŠAŤ.

Žena, ktorá požiada niekoho o pomoc, sa tým už rozhodla svoj problém zverejniť. **Násilné činy sú podľa našich zákonov trestné bez ohľadu na to, či sú páchané v rodine, alebo mimo nej.** Okrem toho veľkú časť násilných činov tvoria tzv. oficiálne delikty, to znamená, že ich žaluje a stíha štát. Štát sa teda zaviazal zakročiť aj pri násilí v rodine.

4. mýtus:

ŽENY SI LEN VYMÝŠĽAJÚ, ABY ZÍSKALI BYT ALEBO VÝHODY PRI ROZVODE.

Skutočnosť je taká, že skryté násilie pri násilných činoch v rodine vysoko prevyšuje nahlásené prípady. Je veľmi pravdepodobné, že násilie nikto nezverejní a neoznámí. **Ženy násilie oveľa častejšie utajujú alebo bagatelizujú, než by v tomto smere preháňali.**

5. mýtus:

ŽENY ASI CHCÚ BYŤ TÝRANÉ, INAK BY PREDSA NÁSILNÍKA OPUSTILI.

Ženy, ktoré zažívajú násilie, skúšajú všetko možné, aby zmenili situáciu. Chcú, aby násilie prestalo, často si však želajú aj udržať vzťah či manželstvo. Až keď zlyhajú všetky ich pokusy, hľadajú pomoc mimo rodiny. Niektorí muži kontrolujú svoje ženy tak, že sa ženy boja hovoriť s niekým o tom, čo zažívajú. Nie všetky ženy sa môžu uchýliť k príbuzným alebo známym. Boja sa, pretože ani tam nie sú v bezpečí.

Mnohé ženy nemajú peniaze a nevedia, kam by sa mohli obrátiť. Ženské domy sú na Slovensku prakticky nedostupné, lebo zatiaľ existujú len kombinované zariadenia, ktoré neslúžia výlučne ženám, na ktorých je páchané násilie. Veľa žien má strach z budúcnosti, zo zhoršenia finančnej situácie, zo straty prístrešia. Cudzinky môžu mať jazykové problémy alebo strach, že prídu o povolenie na pobyt.

6. mýtus:

ŽENY „PROVOKUJÚ“ NÁSILIE, ALEBO SI HO NEJAKÝM SPÔSOBOM „ZASLÚŽIA“.

Takýto postoj legitimizuje páchanie násilia v určitých situáciách, vinu za násilie pripisuje obetiam a mužov páchajúcich násilie zbavuje zodpovednosti.

Za „provokáciu“ býva často označené už to, že žena príde o niečo neskôr z práce, má na niečo vlastný názor, navštívi svoju priateľku, alebo si dovoľí muža kritizovať.

Muži často pociťujú ako provokáciu správanie, ktoré sami u seba považujú za samozrejmé. Násilné činy ospravedlňujú tým, že správanie ženy označia ako „chybné“, ale aj tým, že žena kritizovala mužovo rovnaké „chybné“ správanie.

Aj ženy, ktoré sa usilujú byť „perfektné“, bývajú týrané.

7. mýtus:

ŽENY SI SAMY VYBERAJÚ PARTNEROV, KTORÍ ICH TÝRAJÚ.

Žiadna žena nechce, aby ju niekto bil, znásilňoval, alebo zavraždil.

Na začiatku vzťahu tyranu obvykle ešte nesiahajú po násilných prostriedkoch. Násilné správanie sa zväčša začína po určitom čase spolužitia. Skryté formy násilia sa často spájajú s pozitívne chápanými tradičnými hodnotami, takže je ťažké si uvedomiť, kedy sa začína zneužívanie moci, kontroly a útlak. „Rytiersky ochranca“ sa nepozorovane stáva kontrolujúcim mužom, šílená zaľúbenosť sa mení na šílenú žiarlivosť, ubezpečovanie „Som do teba zbláznený“ sa zmení na tvrdenie „Mám právo na teba i na tvoje telo“.

8. mýtus:**MUŽI TÝRAJÚ ŽENY, PRETOŽE SAMI V DETSTVE ZAŽILI NÁSILIE.**

Muži, ktorí páchajú násilie, síce často v detstve zažili násilie, a vlastné zážitky s násilím sú istým „rizikovým“ faktorom, ktorý môže viesť k tomu, že sa človek správa násilnícky. **To však automaticky neznamena, že by bludný kruh násilia musel nevyhnutne pokračovať.** Negatívne skúsenosti z detstva môžu viesť aj k mimoriadne odmietavému postoju voči násiliu, ako tomu je u mnohých mužov. Zážitky z detstva majú teda rôzne následky. Niekedy síce môžu správanie vysvetliť, ale nikdy ho nemôžu ospravedlniť.

9. mýtus:**ZÁKLADNOU PRÍČINOU MUŽSKÉHO NÁSILIA JE ALKOHOLIZMUS.**

Muži, ktorí týrajú svoje ženy, páchajú násilie vtedy, keď sú opití, ale aj vtedy, keď sú triezvi. Alkohol nie je príčinou násilia, je iba jeho stimulátorom. Odbúrava zábrany, a preto sa agresívne impulzy zosilňujú. Stav opitosti využívajú násilníci muži ako argument, aby nemuseli prevziať zodpovednosť za svoje činy.

10. mýtus:**MUŽI TÝRAJÚ ŽENY PRETO, LEBO NEDOKÁŽU VYJADRIŤ SVOJE CITY INÝM SPÔSOBOM.**

Násilné činy v súkromnej sfére sa vo všeobecnosti chápu ako čisto afektívne konanie — muž jednoducho niekedy „vybuchne“, nevie vraj so svojimi pocitmi inak zaobchádzať. Tento argument prehlíada skutočnosť, že násilné konanie je spravidla výberové. Muži ani v stave silného afektu neudrú napríklad svojho šéfa, svoju ženu však často áno.

Násilie sa používa
absolútne cielene na
presadenie vlastných
záujmov tam, kde
stále existuje
neotrasená viera
v mužskú mocenskú
prevahu — totiž vo
vzťahu k žene.